

transformatie OB 36-38

Ter gelegenheid van de opening van de Faculteit Theologie RUG te Groningen

spreker : Rob Hendriks

datum : 25 oktober 2002

Ik sta hier namens DAAD Architecten en in het bijzonder ons projectteam voor deze opgave met Chris Stuuut, Henk Hake, Christel Ganzenboer en Dirk van der Laan. En ik noem deze laatste in het bijzonder omdat hij onze ervaren opzichter is die over een paar jaar tot onze spijt wil stoppen met werken, dus als u het resultaat geslaagd vindt, meldt u dat dan aan hem, wellicht motiveert het hem om met ons nog een paar monumenten onder handen te nemen.

"Een verbouwproces brengt een gebouw in een tijdelijke staat van ontreddeering. Het is kaal, leeg, koud en verliest een groot deel van zijn verhullende glans. Lagen verf en pleisterwerk worden verwijderd, constructies blootgelegd en storende puur functionele toevoegingen uit een recent verleden gesloopt. In een dergelijke staat wordt een gebouw aangenaam puur en zijn geschiedenis eenvoudig afleesbaar. De afgelopen twee jaar heeft het complex Oude Boteringestraat 36-38 vele geheimen prijsgegeven. Geheimen die na de verbouw deels opnieuw verborgen zullen zijn en deels zullen zijn verwerkt in de toestand waarin de faculteit Theologie van de Rijksuniversiteit Groningen er een aantal jaren gebruik van zal maken. Vervolgens zullen er zeker weer volgende transformaties plaatsvinden."

Dit is de inleiding van mijn bijdrage aan het boek over het gebouw dat vandaag wordt gepresenteerd. Toen ik de gecorrigeerde versie van de tekst terugkreeg bleken er een aantal kleine spel- en stijlfouten te zijn verbeterd en het zinnetje waarin staat dat de Faculteit Theologie er een aantal jaren gebruik van zal maken was weg. Ik kon me wel voorstellen dat het voor de nieuwe gebruiker, die het pand nog moet betrekken wat wrang is om al met de volgende verhuizing geconfronteerd te worden; het huurcontract loopt 30 jaar dus het duurt ook nog wel even, maar feit is wel dat zij niet de laatste zullen zijn die dit gebouw gebruiken. En de gedachte dat wij slechts een hoofdstuk schrijven in het lange verhaal van de Oude Boteringestraat 38, een verhaal meer dan 600 jaar geleden begon en nog eeuwen zal duren, is een belangrijke in de ontwerpvisie waarmee wij het gebouw tegemoet zijn getreden.

Architecten kunnen op drie manieren op monumenten reageren: de eerste is terugrestaureren, dat wil zeggen de oorspronkelijke toestand hervinden en deze terugbouwen. De tweede is met nieuwe ingrepen juist het maximum contrast met de oudbouw opzoeken. Vaak gaan deze twee houdingen ook goed samen. De derde houding, die we transformatie noemen, is het meest ingewikkeld. Bij transformatie is het uitgangspunt op een respectvolle wijze voort te borduren op de geschiedenis. Als dit lukt levert het een geheel op waar oud en nieuw samen een nieuwe eenheid vormen, waarin eigentijdse middelen zijn ingezet, maar het soms ook onduidelijk is waar oud ophoudt en nieuw begint. Er is dan niet een eindpunt of een beginpunt bereikt, maar een volgende stap gezet in een lange lijn. We hopen met dit project zo'n transformatie te hebben uitgevoerd.

Deze opvatting is niet nieuw, zij sluit onder andere aan bij die van een voormalig Adjunct-Rijksbouwmeester W.H. Kam, die bij een van de vorige transformaties in 1911 schreef:

"Door het ontbreken van een geheel en van den grondvorm van het oorspronkelijke gebouw, zijn vanuit een architectonisch oogpunt alleen de onderdelen uit verschillende tijdperken van belang. Daarmee moest bij de restauratie rekening worden gehouden, omdat van het terugbrengen in dé oorspronkelijke toestand geen sprake kon zijn."

Waar dit toe geleid heeft kun je zien als je straks de eerste binnenplaats oploopt. Daar loop je dan tegen een bouwdeel uit 1913 aan, met in de kelders de cellen, ontworpen door architect Metselaar, dat er typisch als een gebouw van 1913 uitziet. Maar als je je dan omdraait, zie je in de oksel van twee middeleeuwse bouwdelen een uitbouw met een trap, toegevoegd in dezelfde periode, die niet te onderscheiden is van de middeleeuwse delen. Berend Raangs, de Groningse monumentenman, durfde zelfs te beweren dat alle gevels aan de binnenplaats in die periode haast onzichtbaar zijn vernieuwd.

In deze lijn hebben wij ook gewerkt. Elk bouwdeel, en dat zijn er zoals u zult zien heel wat, is afzonderlijk behandeld. Toegepaste kleuren benaderen de oorspronkelijke, latere toevoegingen, zoals schouwen en lambriseringen zijn, waar zij de sfeer van de ruimte ondersteunen, bewaard. Niet benutte ruimten, zoals enkele zolders, zijn op een eigentijdse manier functioneel gemaakt en het voormalig archief is bibliotheek geworden. Op het dak van dat wonderlijke bouwdeel met drie verdiepingen van 2,2 meter zijn twee nieuwe verdiepingen gebouwd die op amorfe wijze met de oudbouw zijn verbonden, zoals het gebouw al eeuwen gewend is.

Wij weten dat dit niet de laatste transformatie is. Wij hopen wel dat de komende transformaties die van de RUG zullen zijn zodat als de RUG het pand ooit verlaat, er niet meer gesproken zal worden over de voormalige rechtbank, maar over de voormalige faculteit der godgeleerdheid en godsdienstwetenschap.